

**ІНТЕГРАЦІЯ МУЗИЧНО - КРАЄЗНАВЧОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ЗМІСТІ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ
"МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА" І "ПОСТАНОВКА ГОЛОСУ" В ПЕДАГОГІЧНОМУ УЧИЛИЩІ**

Автори пропонують модель інтеграції музично - краєзнавчої інформації у професійній підготовці в педагогічному училищі майбутніх учителів музики.

Останнім часом у регіонах України, зокрема на Сумщині, накопичилася помітна кількість матеріалів музично-краєзнавчого змісту. Однак рівень соціопедагогічної реалізації надбань музичної регіоналістики у системі освіти, на наш погляд, не можна вважати достатнім. Між тим музична культура кожного регіону України може дати і дає продукт, готовий для дидактичного використання в усіх навчальних предметах музично-теоретичної і практичної підготовки студента. Тому викладання у педагогічних закладах I-II рівнів акредитації таких фахових дисциплін, як "Музична література", "Постановка голосу" та інших, багато у чому виграло б, якби збагачувало свої зв'язки з матеріалами музичного краєзнавства. До того ж минуле і сучасне музичної культури кожного регіону містить у собі потужний потенціал національно-патріотичного виховання студентів. Ось чому матеріали музичного краєзнавства необхідно інтегрувати з навчальними дисциплінами фахового циклу, хоча деякі автори попереджують про згубність тенденції "інтегрувати все підряд", що може призвести "до повної відміни предметного навчання". С.У. Гончаренко та І.М. Козловська цілком слушно говорять: "...єдино правильним є шлях розроблення предметно-інтегративної системи навчання"[1: 9]. Саме проблемі інтеграції музично-краєзнавчих матеріалів і присвячується дана розвідка.

Інтеграція з навчальними дисциплінами "Музична література", "Постановка голосу" та іншими може бути проведена у двох формах:

- 1) у формі інтегрування багатої, але розпорошеної інформації музично-краєзнавчого змісту в окрему навчальну дисципліну;
- 2) у формі введення розсосередженого дифузного краєзнавчого матеріалу до усталених у навчальній практиці предметів.

Перша означена форма реалізується у вигляді навчальної дисципліни за вибором студентів. Друга – більш економна, не потребує додаткових фінансових витрат і є принагідною, вона не обмежується рамками статусу навчального предмета. Музичне краєзнавство Сумщини органічно інтегрується з українською і зарубіжною (у тому числі – російською) музичною літературою, постановкою голосу та багатьма іншими спеціальними предметами.

Виходячи з потреб навчальних дисциплін та даних музичного краєзнавства, ми встановили такі напрямки, лінії і точки тематичного стикування основного і привнесеного змісту в інтеграції:

- творчість композиторів, які народились або перебували на Сумщині [2: 4];
- виконавська творчість співаків, які народились або концертували у нашому краї [3];
- народні виконавці, кобзарі, бандуристи, лірники, керівники ансамблів народних інструментів нашого регіону [3: 5];
- народні співці, хормейстери, записувачі народної творчості [3: 6].

На основі краєзнавчої літератури по кожному напрямку і до кожної теми інтегрованого тепер уже навчального предмета ми підбрали невеликі блоки компактної інформації монографічного і оглядового змісту об'ємом 1-2 сторінки машинописного тексту і тривалістю в середньому до трьох хвилин аудіювання за принципами: збереження змісту базової навчальної дисципліни, додаткового її доповнення, тематичної спорідненості, жанрової однорідності, відповідної достатності, історичного паралелізму, особистих контактів тощо.

Не маючи змоги описати зміст інтегрування, звернімося до процесу його реалізації на конкретних прикладах окремих прийомів і методів:

1. Введення біографічних даних і короткого огляду творчості відомих композиторів, які народилися на Сумщині: Ю.О. Шапоріна (1887-1966), А.С. Гусаківського (1841-1875), О.І.Стеблянка (1896-1977) та ін.
2. Доповнення краєзнавчого змісту до навчальних тем, у яких вивчається творчість композиторів, котрі народились на нашій землі: М.С. Березовського (1745-1777), Д.С. Боршнянського (1751-1825) та ін.
3. Розгляд в аудиторних умовах фактів перебування на нашій території П.І. Чайковського та С.В. Рахманінова.
4. Опосередковане введення до окремих тем курсу жанрово і тематично відділеного музично-краєзнавчого матеріалу. Наприклад, при вивченні теми "Ференц Ліст" до викладу залучається постать відомого українського піаніста, композитора і педагога Г.К. Ходоровського (1853-1927), який працював хормейстером у Веймарі під наглядом Ліста, а пізніше в Києві навчав нашого земляка із с. Хмелів нині Роменського району Климента Васильовича Квітку (1880 – 1953), відомого українського музикознавця-фольклориста, чоловіка Лесі Українки, з голосу якої той записав не один десяток українських народних пісень. Ця закладена на другому курсі інформація повторно, уже з іншим, додатковим наповненням відтворюється в темі "Українські народні пісні" на четвертому курсі, де землячка "віддаленість" Лесі Українки долається тим фактом, що вона вільно воло-

діла фортепіано, була дружиною нашого земляка, тому студенти-піаністи інстанційно ніби наближались до Лесі, бо вбачали в ній прекрасну представницю українського музичного цеху. Так потенційно відчужена інформація музично-краєзнавчого змісту актуалізується і стає студентським знанням, що збагачує професійну навченість майбутнього вчителя музики. За такою і подібними схемами інтеграції забезпечується формування і виховання індивідуальної, особистої причетності студента до регіональної музичної культури. Однак при цьому виникає проблема з інорегіональним контингентом, адже в наших групах навчаються студенти Полтавської, Харківської та інших областей. Вирішуємо ми її введенням паралельної "ощадливої" інформації. Наприклад, при розгляді теми "Композитори української діаспори" ми представляємо нашого земляка-композитора Ігоря Білогруда (нар. 1916, м. Ромни), а паралельно говоримо про вихідця з Полтавщини Василя Шутя (1899-1982) і додаємо, що обидва творили у Чикаго (США) тощо.

5. Інтегрується до монографічних тем й інформація про особисті контакти наших земляків з великими митцями. Так, при вивченні творчості віденських класиків вводимо інформацію про зв'язки і близьке знайомство Л. Бетховена (1770-1827) з уродженцем м. Глухова російським дипломатом-графом (князем з 1815) Андрієм Кириловичем Розумовським (1752-1836), який жив у Відні, утримував хорову капелу з українських кріпаків, вихідців переважно з Глухівщини, а з 1808 року – ще й струнний квартет під орудою скрипаля І. Шупанціга (словенця Жупанчича (1776-1830). А.К. Розумовський добре володів скрипкою і був першим виконавцем присвячених йому трьох квартетів Бетховена [3: 499]. З 1792 року Бетховен підтримував постійні стосунки з А.К. Розумовським, виступав у його салоні, знайомився з його величезною домашньою бібліотекою, слухав виступи хорової капели графа [3: 62-63]. Такі матеріали збагачують студентів, актуалізують нові знання, котрі нещодавно були для них просто індиферентною інформацією.

6. Найбільші інтеграційні можливості у порівнянні з монографічними темами мають оглядові підрозділи. Скажімо, в тему "Російська народна музична творчість" органічно інтегруються народнопісенні зразки, записані місцевим фольклористом В.В. Дубравіним в російських селах східної і північної частини Сумщини, яка межує з Белгородською, Курською і Брянською областями Росії.

7. Блоки творів до теми "Українські народні пісні" мають варіативний зміст і комплектуються із зразків, зафіксованих в населених пунктах, де мешкають наші студенти, або в прилеглих місцевостях. Реакція студентів-слухачів на відтворювані твори, записані в їхніх селах або в сусідніх, – особлива, просвітлена ("Це недалеко від нас", "Я знаю це село", "Я знаю цю пісню", "Це наша пісня" і т.д). Отже, професійне "Я" майбутнього вчителя, окрім іншого, включає в себе ще й дивовижне явище причетності та тремтливе відчуття земляцтва. Саме тому опубліковані в офіційних фольклорних джерелах "земляцькі" пісні мають найвищий ефект впливу на студента [5;6].

8. Виконавська творчість видатних співаків, що народилися на Сумщині, вивчається самими студентами під керівництвом викладача. Кожен студент, який проходить курс "Постановки голосу", один раз на семестр готує одне повідомлення про видатного співака (співачку) і виступає з матеріалами у класі вокалу та у навчальній групі на заняттях з музичної літератури. Форма повідомлення коротка, стандартизованого змісту: біографічні й голосові дані, географія виступів, партії в операх, концертний репертуар тощо. Наведемо лише неповний перелік наших відомих співаків: Іванов М.К. (справжнє – Кабраченський; 1810-1880); Стешенко І.Н. (1894-1937); Гмиря Б.Р. (1903-1969); Білінник П.С. (нар. 1906); Мокренко А.Ю. (нар. 1933); Петренко Є.Ф. (1880-1951), Колесник Р.С. (нар. 1939) та ін.

Висновок. Модель інтеграції універсальна і може бути застосованою у навчальних закладах 1-2 рівня акредитації будь-якого регіону України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончаренко С.У., Козловська І.М. Теоретичні основи дидактичної інтеграції у професійній середній школі // Педагогіка і психологія. – 1997. – №2. – С.9-18.
2. Макарова В., Макарова Л. І Слово в пісні відгукнеться... - Суми: Собор, 2003. – 287 с.
3. Митці України: Енциклопедичний довідник / Упоряд. М.Г. Лабінський, В.С. Мурза. За ред. А.В. Кудрицького. – К.: Українська енциклопедія, 1992. – 848 с.
4. Народицький А.М. Сторінка життя великого композитора (П.І. Чайковський на Сумщині). – К.: Знання, 1973. – 32 с.
5. Пісні рідного краю: Українські народні пісні, записані на Лебединщині в 60-х роках ХХ століття подружжям Ткаченків. – Суми: ВАТ. СОД, вид. "Козацький вал", 2003. – 476 с.
6. Пісні Сумщини : Українські народні пісні. Пісенник / Фольк. зап. В.В. Дубравіна. – К.: Музична Україна, 1989. – 503 с.

Матеріал надійшов до редакції 16.03.2005 р.

Радчук В.Н., Кирина-Радчук В.Н. Інтеграція музично-краєведчої інформації в содержанию предметів "Музична література" і "Постановка голосу" в педагогічному училищі.

В статті пропонується модель інтеграції музично-краєведчої інформації в професійній підготовці майбутніх учителів музики в педагогічному училищі.

Radchuk V.M., Kirina-Radchuk V.M. Incorporating Music and Local Lore in the Content of Teaching “Music Literature” and “Vocal Training” at Pedagogical Colleges.

The article studies a pattern of incorporating music and local lore information in the professional training of prospective teachers of music at pedagogical colleges.